

Výkaz o peněžních tocích

Výkaz CF používaný ve vyspělých zemích Evropské unie od poloviny 60. let minulého století se opíral o zkušenosti z amerického vývoje výkaznictví. V ČR je Opatřením MF ČR čj. 281/50 550/1993 stanovena struktura přílohy k účetní závěrce v plném rozsahu, jejíž nezbytnou součástí je také přehled o peněžních tocích.

Novelizovaný Zákon o účetnictví a související Vyhlášky MF ČR upřesňují změny ve vykazování CF:

- podniky si mohou zvolit model, koncepci a metody zpracování přehledu o peněžních tocích dle vlastního rozhodnutí,
- peněžní fond, jehož změna stavu se přehledem dokládá, je v nové koncepci vymezen jako peněžní prostředky a peněžní ekvivalenty,
- v novém modelu se již pohledávky a závazky z příslušné činnosti zahrnují pod příslušnou činnost a ne již vše pod oblast provozní,
- odděleně se vykazují specifické položky příjmů a výdajů na samostatných řádcích přehledu v části provozního čistého peněžního toku, tj. úroky, dividendy, příjmy a výdaje z mimořádných událostí a výdaje spojené s platbami daně z příjmů
- Ministerstvo financí ve vyhlášce nestanovuje, kterou metodu podnik zvolí pro sestavení výkazu CF, stanovuje však základní požadavek na sestavení přehledu o peněžních tocích a také vyžaduje dodržovat zásadu stálosti metod..

Definice: pojem peněžní tok (CASH FLOW - CF) vyjadřuje přírůstek či úbytek peněžních prostředků při hospodářské činnosti firmy za určité období. Výkaz CF informuje uživatele jednak o způsobu jakým společnost peněžní prostředky vyprodukovala, jednak o způsobu jejich použití.

Kategorie CF je využívána:

- finančními manažery, analytiky a plánovači k analýze příčin změn ve stavu peněžních prostředků,
- pro posouzení finančního hospodaření a finančních možností podniku v oblasti hmotného majetku, investování a dividendové politiky,
- pro stanovení potřeb úvěru apod.

CF lze použít:

- jako informaci pro dynamickou finanční analýzu = retrospektivní CF,
- pro finanční plánování = budoucí CF.

Při finanční analýze se s informacemi o CF pracuje ve dvou formách:

- CF ve formě výkazu toků kapitálu za minulé období. V tomto pojetí poskytuje CF informace pro komplexní analýzu provozní, finanční a investiční činnosti podniku.
- CF v podobě ukazatelů. V tomto pojetí se CF používá jako míra hodnocení finanční pozice podniku, ke konstrukci relativních ukazatelů vztažených ke kapitálu nebo výkonům. Vypovídá tak o míře finančního zhodnocení kapitálu, výkonu apod.

Při finančním plánování a řízení se s informacemi o CF pracuje v souvislosti:

- s dlouhodobým finančním plánováním, především při hodnocení investičních projektů (diskontované CF),
- se zajištěním likvidity,
- s krátkodobým finančním rozpočtem (platební kalendář).

Základní principy struktury výkazu CF:

- výkaz by měl zachycovat zdroje a užití likvidních prostředků v podobě příjmů a výdajů,
- výkaz by měl znázorňovat změnu likvidity za dané období.

Likvidita je pojímána jako soubor likvidních prostředků. Výkaz by měl zachycovat změny likvidity zejména v těchto oblastech:

1. **Běžná činnost podniku** (provozní činnost) - běžnou činností rozumíme všechny finanční transakce, které se vztahují k provozní a obchodní činnosti podniku. Např. příjmy spojené s tržbami a výdaje provozního typu, úhrady závazků k dodavatelům, výplaty mezd apod.
2. **Investiční činnost** - zahrnuje nákup a prodej neoběžných aktiv (hmotný a nehmotný majetek).
3. **Finanční činnost** - představují finanční půjčky (směnky, hypotéky, dluhopisy apod.), emise akcií a jejich splácení, výplaty dividend a ostatní finanční transakce (dotace, vyplacené podíly na zisku).

Datová základna v jednoduchém účetnictví:

- soustava jednoduchého účetnictví je založena na sledování peněžního průběhu hospodaření v peněžním deníku,
- evidence hmotného majetku, pohledávek a závazků se provádí odděleně od peněžního hospodaření formou operativní evidence v pomocných knihách,
- v peněžním deníku se chronologicky a systematicky účtuje pohyb peněžních prostředků, resp. příjmů a výdajů,

- naše právní předpisy stanovují jednoduché účetnictví jako účetnictví daňové, proto oddělené sledování daňových výdajů a nedaňových výdajů umožňuje sestavit CF přímo z peněžního deníku,
- tato přednost je však doprovázena řadou nedostatků negativně ovlivňující kvalitu zobrazení finanční hospodářské situace podniku pomocí výkazu CF (např. informace o zisku, časové rozlišení transakcí apod.).

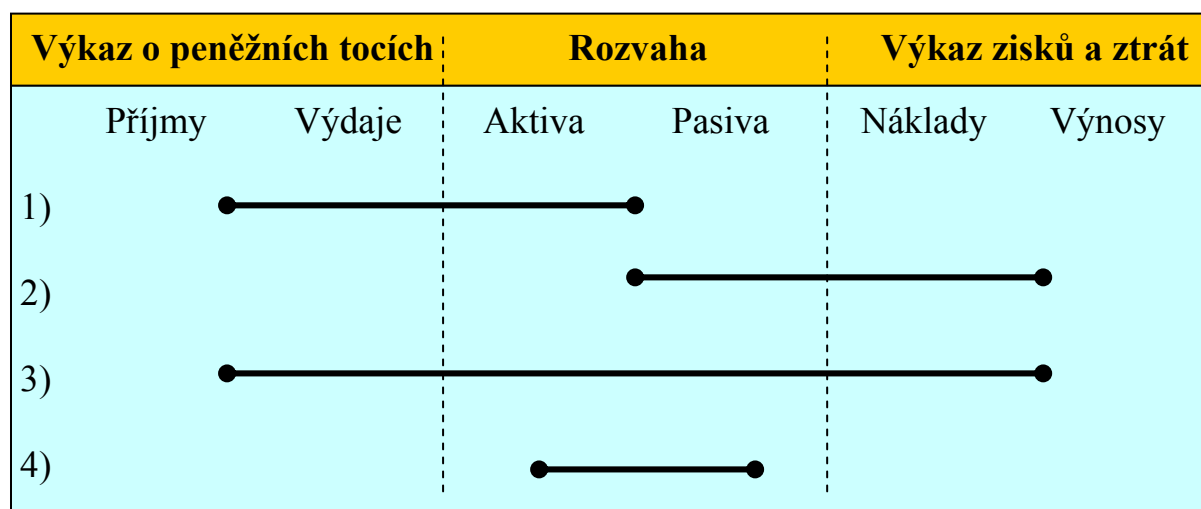
Datová základna v podvojném účetnictví:

- podvojný systém účetnictví je orientován na finančně hospodářskou situaci podniku, a to:
 - na náklady a výnosy (hospodářský výsledek podniku),
 - na prostředky a zdroje podniku.
- podvojně účetnictví plní tyto funkce:
 - v číselné podobě zaznamenává stav a vývoj majetku a závazků podniku,
 - umožňuje periodické zjištění hospodářského výsledku činnosti podniku,
 - je základnou pro výpočet daní,
 - je základem pro kalkulace nákladů, statistiku, plánování a analýzu.
- jedním ze základních principů podvojněho účetnictví je **akruální účetní princip** = znamená, že evidence hospodářských procesů je nezávislá na okamžiku uskutečnění plateb.
- pro evidenci finančně hospodářského dění není tedy podstatná doba realizace toků plateb, ale uplatňuje se tzv. zisková realizace, resp. nákladově výnosový realizační princip (mezi příjmově výdajovým a výnosově nákladovým realizačním principem je značný rozdíl).
- akruální účetnictví způsobuje ze své podstaty rozdílnost hodnoty zisku od hodnoty CF v podniku.

Přidáme-li k rozvaze a výkazu zisku a ztrát ještě výkaz CF, dostaneme tři základní výkazy, které zobrazují všechny hospodářské transakce probíhající v podniku. Jejich vzájemná propojenost je vyjádřena pomocí **tříbilančního principu**, podle kterého lze identifikovat tyto čtyři základní typy hospodářských transakcí:

1. finančně účinné, neovlivňující hospodářský výsledek (CF/Rozvaha),
2. ziskově účinné neovlivňující peněžní prostředky (Rozvaha/Výkaz zisků a ztrát),
3. ziskově i finančně účinné (CF/Výkaz zisků a ztrát),
4. neovlivňující ani hospodářský výsledek ani peněžní prostředky.

Schéma č.1: Vyjádření tříbilančního principu

Metody sestavení výkazu CF:

- na bázi toků peněžních prostředků:
 - metoda přímá
 - formou přímého sledování příjmů a výdajů v daném období prostřednictvím pokladny a běžného účtu,
 - úpravou výnosů a nákladů na příjmy a výdaje (tato metoda je mezičlánkem mezi metodou přímou a nepřímou),
 - metoda nepřímá – formou transformace hospodářského výsledku (zisku/ztráty) o změnu položek rozvahy.
- na bázi pracovního kapitálu, tzv. fondová metoda.

Schéma č.2: Přímá metoda sestavení CF

Počáteční stav PP

Příjmy	Výdaje
Tržby z prodeje	Materiál Zboží Mzdy, sociální a zdravotní pojištění Režie
Peněžní tok z provozní činnosti	
Příjmy z prodeje majetku	Investiční výdaje
CF z investiční činnosti	
Přijaté půjčky Vklady Ostatní příjmy	Ostatní výdaje
CF z finanční činnosti	
Konečný stav peněžních prostředků	
Součet	= Součet

Fondová metoda výkazu CF – je založena na rozdělení toků peněžních prostředků vzhledem k likviditě. Základem této koncepce je určitým způsobem definovaný finanční fond vyjadřující likviditu podniku (využíváno zejména v angloamerických zemích).

V praxi se vyskytují tři finanční fondy:

1. **Peněžní finanční fond** – obsahuje jen položky mající nejvyšší stupeň likvidity (hotovost a peněžní prostředky na běžných účtech, krátkodobé termínované vklady, směnky a krátkodobé cenné papíry).
2. **Čistý peněžně pohledávkový finanční fond** – oproti peněžnímu fondu jsou aktivní položky rozšířeny o krátkodobé pohledávky, poskytnuté zálohy. Pasivní položky obsahují krátkodobé závazky, krátkodobé rezervy a přijaté zálohy.
3. **Čistý pracovní kapitál** – obsahuje veškeré krátkodobé vázané položky majetku a krátkodobé závazky.

$$\text{ČPK} = \text{oběžný majetek} - \text{cizí kapitál krátkodobý}$$

Výkaz CF je postaven nejčastěji na bázi čistého pracovního kapitálu. Protože část oběžného majetku může být financována dlouhodobým kapitálem, můžeme vyjádřit vztahy v bilanci takto:

$$\text{ČPK} = (\text{CKdl} + \text{VK}) - \text{NOM}$$

kde: CKdl - cizí kapitál dlouhodobý

VK - vlastní kapitál

NOM – neoběžný majetek

Schéma č.3: Výkaz o CF na bázi finančního fondu

(-)	Výkaz změn ČPK	(+)
Užití (výdaje)		Zdroje (příjmy)
1. Definancování a) úbytek CKdl b) úbytek VK c) ztráta		1. Financování a) přírůstek CKdl (bez rezerv) b) přírůstek VK (bez zisku) c) interní zdroje financování (zisk, rezervy, odpisy)
2. Přírůstek NOM (investice)		2. Úbytek NOM (dezinvestice, bez odpisů)
Úbytky		Přírůstky
3. Úbytek oběžných aktiv 4. Přírůstek krátkodobých závazků		3. Přírůstek oběžných aktiv 4. Úbytek krátkodobých závazků